

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN

SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnornas Centralstyrelse.

(H:te årg.)

Stockholm 1916, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

Nr 3
Mars

Prenumerationspris:
1: 20 pr helt år, 60 öre pr halvt
och 30 öre pr fjärdedels år.
Lösnummer 10 öre.

Redaktion:
ANNA LINDHAGEN.
JULIA STRÖM-OLSSON.

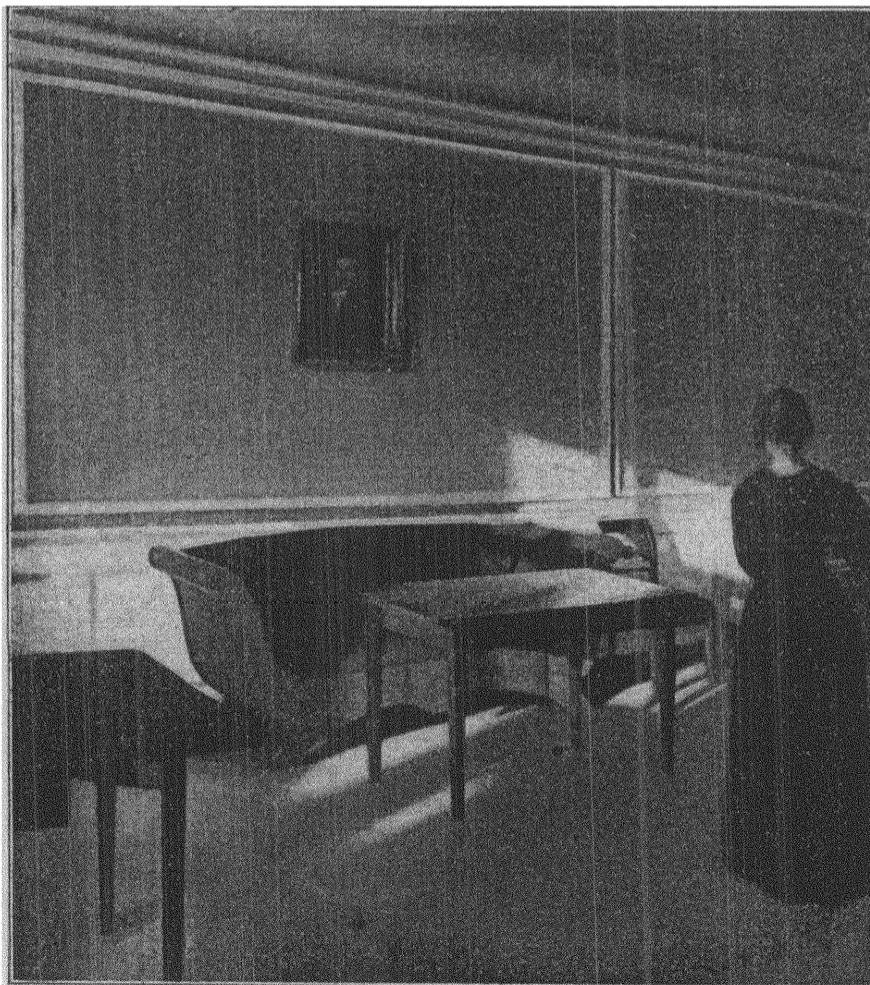
Morgonbris' expedition:
SIGNE SVENSSON, Allm. Tel. 244 36,
Upplandsgatan 85, 4 tr., Stockholm.
Annonser å sista sidorna pris 15 öre pr mm.

1916

Hemvårdskurser eller kvinnlig värnplikt?

Vi leva ju i ett slags re-nässansens tid. På alla områden. Vi ha nu kommit till frågan om hemmen. Den gamla goda tiden var väl knappast så bra, då man hade den. Men av två onda ting, nu och då, är man avgjort på det klara med att den gamla tiden var bättre. En skribent uttryckte detta mycket roligt i ett utrop: "O, forna tiders kvinnor — somliga av er åtminstone!"

Men inte heller i den gamla goda tiden var arbetet inom hemmet särskilt uppskattat. Kvinnorna inom hemmen ha aldrig uppskattats, utan ha ju helt och hållet varit beroende av gunst och nåd och familjefaderns mer eller mindre gnatiga eller godalygne. När därför förvärvsmöjligheter yppade sig för kvinnorna utom hemmet, främst inom industrin, hälsades detta som en befrielse, och även kvinnorna stå som

Vilhelm Hammershøj: INTERIÖR.

självförsörjande. Var och en vet, att det är fabrikerne, som dragit till sig allt det arbete, som förut utfördes i hemmen. Men ändock heter det som oftast om kvinnorna, att det är de som

lämnat hemarbetet för att i stället taga arbete utom. Denna direkta kamp för brödet hotar att upplösa familjeband och hemliv. Hemmen lida. Så långt kunna vi alla vara ense, även om man

utbildningsår för kvinnorna vuxit fram — om såsom en tankeblxt eller ett förberett förslag är mig fullständigt obekant. Meningen med utbildningen skulle kunna sägas hava

utan att vara alldeles särskilt fosterländsk, ser saken rent mänskligt. Denna sanning har varit sanning för arbetarkvinnorna långt förr än de samhällsbevarande kvinnorna togo hand om den.

Moderata kvinnoförbundet anser nu tiden vara inne, att i någon mån söka återföra kvinnorna till hemmet. Detta tänker sig förbundet kan ske genom utbildning i för hemmets behov behövliga kunskaper, såsom matlagning, teoretisk barnvård m. fl. ämnen, och har därför i skrivelse till regeringen föreslagit en 3 månaders kurs i hemvård, obligatorisk för alla unga flickor.

Själva tanken är inte ny, men det är rätt betecknande att den i Moderata kvinnoförbundets tjänst aldrig skulle få den betydelse, som väl från början var avsedd.

Det är väl egentligen i agitationen för kvinnorörelsen, som idén om ett

varit, att kvinnorna borde genom en åtagen s. k. värnplikt uppfostras till medborgaransvar och ansvar för hem och stat. Detta för att visa kvinnornas ärliga vilja och för att en gång för alla göra slut på talet om kvinnornas omogenhet och bristande statsintresse. Namnet "värnplikt" utbyttes dock snart mot benämningen "ett kvinnoår". Frågan har under årens lopp visserligen en och annan gång diskuterats, men knappast förts vare sig fram eller tillbaka tills Moderata kvinnoförbundet hösten 1915 som sin tog upp frågan om ett värnpliktsår på nytt. Men även nu synes man ha kommit underfund med att "värnplikt" ej är rätta ordet, och skyndat sig ändra namnet till "hemvårdskurser".

En motion i samma syfte är i andra kammaren väckt av vår partivän A. Zander, som också upptagit frågan till diskussion i Soc.-Dem.

Man kan ha rätt att ställa sig undrande inför detta förslag till reformering av nuvarande förhållanden.

Vid det möte i Stockholm, som var anordnat för diskussion i denna fråga, tillät sig också undertecknad att göra några invändningar. Under alla de år arbetareklassen organiserat arbetat på att höja sig som klass, ha vi arbetat för bättre löner, bättre bostäder, ökad folkbildning — med ett ord, allt som kunde ge bättre existensmöjligheter. Under tiden ha tusenden och åter tusenden av vårt folk ansett denna arbetareklassens kamp lönlös och emigrerat för att söka skapa sig en framtid under gynnsammare förhållanden.

Tror någon, att det förslag, som Moderata kvinnoförbundet nu framlagt, i nämnvärd mån skulle inverka på dessa förhållanden? Å, nej. Men det har nog heller aldrig Moderata kvinnoförbundet avsett. Det är varken mer eller mindre än det rent mekaniska arbetet med de vanligaste hemsysslorna som utbildningen skulle omfatta, o b l i g a t o r i s k t för alla unga kvinnor.

Men är detta verkligen en fråga, som ovillkorligen måste bli föremål för lagstiftning?

När man vidare betänker att av skolungdomen i vårt land åtnjuter omkring 50 % endast s. k. halv undervisning och att arbetareklassen ännu har många och hårda strider med just den klass de moderata kvinnorna representera, innan vi få denna grundläggande undervisning till vad den borde vara för vårt folk, då blir man ännu mera betänksam angående en lagstiftning enligt Moderata kvinnoförbundets förslag och om hr Zanders motion ens skulle få den betydelse förslagsställarna väntat.

Härmed har ingalunda förnekats betydelsen av utbildning och undervisning i hemmets arbeten, men jag tror att en säkrare väg att lära de unga älska hemmen och arbetet därinom är att visa, att hustruns arbete inom hemmet värderas. Främst skulle kanske far före-

gå sin pojkar med gott exempel — än att tvinga de unga flickorna in under en "fabriksmässig" undervisning i "hemvård".

A g d a Ö s t l u n d.

Vid omnämnda möte i Stockholm antogs följande resolution:

Kvinnor, samlade till möte i Folkets Hus, B-sal, att diskutera förslagen om obligatorisk utbildning i hemvård för unga kvinnor, uttala, att då kampen för brödet tvingar arbetarens såväl dotter som son tidigt i förvärvsarbete, en för kvinnorna föreslagen obligatorisk utbildning för ett yrke, ingalunda förbättrar kvinnornas förut hårda villkor på arbetsmarknaden, utan fordra vi att samma utbildning till färdigheter för förvärvet beredes åt alla.

Fullt erkännande att utbildning bör beredas i det hittills underskattade arbetet inom hemmet, anser mötet dock att denna bör vara fullt frivillig och likställd med utbildning för andra levnadsbanor.

Vårt folkskoleväsende kräver sin genomgripande reformering från grunden, så att samhällets alla barn få möjligheter till samma undervisning. Vid påbyggnaden av folkskolan bör därför tagas i beaktande att såväl den teoretiska som praktiska utbildningen tillgodoses.

Röster om kriget.

Den belgiska folkandan är ööverbinnlig och de magra resultat ifråga om germanisering som vi med tvångsmedel uppnått i Elsass under 45 år komma icke att uppnås i Belgien under 100 år, skrev Kölnische Zeitung häromdagen. Med anledning av de kuriösa, av hr G. H. v. Koch belysta artiklar som förekommit i Stockholms Dagblad, yttrar Göteborgs-Posten:

Underligare kan det tyckas att en svensk tidning vill göra sig till språkrör för ett förhållande av dessa tvångsmedel. Vill man se till vilken grad begreppsförvirringen kommit, kan man t. ex. läsa följande passus, som rör de belgiska arbetare som vägra att tillverka taggtråd och dylikt mot sina egna landsmän: "Det är att hoppas(!) att vintern med de stegrade kraven på livsförnödenheter skall bringa arbetaren till förnuft och förmå honom att se sig om efter arbete." Huru fullständigt det lyckats somliga av oss svenskar att bli mer tyska än tyskarna själva, kan knappast framstå i en mera motbjudande dager än genom detta citat. Och det icke minst besynnerliga ligger däri att detta nationalitetsbyte praktiseras just inom landets — nationella parti. Vilket parti dessutom speciellt vinnlägger sig om folkrätten! Det skulle vara en liten nätt gåta att knäcka för den utanför stående. För den invigde är ju saken betydligt enklare.

Den som genom känslan, sinnen och förstånd erfar sanningen om kriget och ändock icke med skam inför sig själv, vämjelse och avsky vänder sig bort därifrån är icke medveten om sin egen skuld däri.

F r. A n e k e r t.

Utdrag ur yrkesinspektrisens berättelse rörande det kvinnliga stuveriarbetet.

Det har framhållits, att dessa kvinnor, särskilt de yngre, bliva råa i sätt och tal, odugliga för husligt arbete och utsatta för venerisk smitta samt att oäkta barn icke blott skulle förekomma i stort antal bland dessa arbeterskor utan även att dessa barn för samhället blevo mera betungande på grund av, att fäderna ofta voro från annan eller utländsk ort, varför uppfostringsbidraget skulle vara svårare än vanligt att indriva.

För att få ett uttalande om, huruvida dessa arbeterskor kunde sägas vara särskilt utsatta för nämnda sjukdom eller om fara för venerisk smittas spridande genom stuveriarbeterskor verkligen förefunnos, vände jag mig till en del läkare, som bott flera år på plats, där kvinnligt stuveriarbete förekom. Ingen av dem hade antecknat ett enda fall av venerisk smitta bland stuveriarbeterskor, och om man också ej kan med visshet konstatera en sådan sak, då ju den sjuka ej behöver uppge, att hon arbetat som stoverska, så ansågo de dock alla, att man ej hade någon anledning att befara detta.

Vad åter angår det förmodade förhållandet, att barn utom äktenskapet skulle vara särskilt vanliga bland stuveriarbeterskor, så synes enligt prästerernas uppgift detta ej framgå av kyrkböckerna. I Gudmundrå församling åtog sig pastor Westin godhetsfullt att göra en något grundligare undersökning härom. Av denna undersökning, som omfattade de senaste tio åren, framgick, att visserligen ett rätt stort antal oäkta barn ha stuveriarbeterskor till mödrar, men att, om detta förhållande ses mot sederna i allmänhet, det på intet vis synes vara något särskilt utmärkande för dessa kvinnor att ha barn utom äktenskapet.

Om således också ej några direkta bevis på särskilt osedliga förhållanden föreligga, så tycks dock erfarenheter från de platser, där kvinnligt stuveriarbete i någon väsentlig grad förekommer, tala för, att missförhållandena sedligt avseende äro ganska stora.

Chefen för Dals och Sandö sågverlyttrade härom: "Stuveriarbetet är en skamfläck för hela Ådalen. Kvinnorna fara oerhört illa därav i alla avseenden och borde alldeles förbjudas att stuva ombord på fartyg. Då vore det mindre risk att kvinnorna toge det arbete pojkarna göra i brädgårdarna och att dessa skickades ut på båtarna i stället."

Förvaltaren i Köja sade, att det fäl tal av verkets egna arbetarehustrur och döttrar, som brukade delta i stuvningsarbetet vore hyggligt och praktiskt folk, men att de gäng av lösa arbeterskor, som brukade följa med båtarr upp för floden och lasta, voro synnerligen råa och dåliga och utgjorde ett fö-

därv för trakten. "Att följa med båtarna från plats till plats borde förbjudas."

De flesta uttalanden från chefer och förvaltare vid sågverken gingo i den riktningen, att det vore synnerligen behjärtansvärt, att ungdomen utslötes från detta arbete. På en del håll hade de sig emellertid ej bekant några som helst olägenheter och ansågo förbud fullkomligt onödigt.

Där jag blev i tillfälle att vända mig till sågverksfaktorerna, som ha mera direkt beröring med själva arbetet, voro uttalandena mycket bestämda för nödvändigheten av ett förbud. Det vore inte "kvinnogöra" och "kvinnorna blevo odugliga för hemmet", "ungdomen blev rå och grov", och "kvinnorna borde helst alldeles förbjudas allt stuveriarbete. I regel medgävo de dock vid närmare förfrågan, att de äldre kvinnorna behövde den extra förtjänst de kunde få av detta arbete.

Flera manliga stuvares uttalanden gingo i samma riktning. En stuvare började vid ett av mina besök ombord att tala om de obestridliga fördelar det kvinnliga stuveriarbetet hade framför att "tjäna bönder". Kvinnorna fingo då stiga upp kl. 5—6 och arbeta till 10—11 på kvällen, inga raster och ingen söndagsledighet. I stuveriarbetet voro de lediga kl. 6, hade fria söndagar, 3 kronor om dagen och ett mycket lättare arbete o. s. v. Sedan han en längre stund dragit fram alla möjliga fördelar, förklarade han emellertid helt tvärt till min stora förvåning, att stuveriarbete borde alldeles förbjudas för kvinnor, det vore inte bra för dem, de foro illa, blevo råa och omöjliga. Han hade sett sin leda på det, och fast kvinnan blev mycket yrkesskickligare än pojkar och det blev mycket dyrare att använda karlar, så var det nog ändå bättre, om det blev ett slut på det kvinnoarbetet.

När jag så vände mig till arbeterskorna själva, så fann jag överallt stor ängslan för, att detta arbete skulle förbjudas dem, och många voro de skilddringar jag fick på, huru en änka eller hustru med många barn lyckats draga sig fram tack vare detta väl betalade arbete.

I Carlsborg, Nederkalix, var det t. ex. 12 änkor, som tack vare de 150—300 kronornas förtjänst pr sommar lyckats draga sig fram med det understöd, fattigvården gav till hyra och vedbrand. I Kubikenborg berättade en arbeterska, hur hon, sedan mannen råkat ut för en olyckshändelse, som satt honom ur stånd att arbeta, hade försökt att försörja honom och 6 barn med att gå bort och tvätta. Hon hade måst arbeta tills hon blev sjuk av överansträngning för att få det att gå ihop. Då hade hennes vänner rått henne att börja stuva. Sedan dess hade hon blivit frisk, och förtjänsten hade, trots den korta tid arbetet varade, blivit lika stor, ibland större.

En annan talade om, huru hon, sedan mannen övergivit henne, kunnat utan fattighjälp uppfostra sitt barn genom att sticka på maskin om vintrarna och stuva om somrarna. Flera dylika exempel anfördes, som alla gingo ut på att visa, att de med detta arbete hade en lättare och betydligt högre förtjänst än om de skulle försörja sig med "att gå i hjälp", vilket annars vore den enda utvägen till extra förtjänst. Alla utan undantag från Kalix ned till Skutskär framhöllo dock, att det vore ett grovt arbete med många svårigheter för de unga flickorna, varför de för sin del ansågo det vara det bästa, om den yngre ungdomen kunde hållas borta ifrån det. Icke minst ur kår-synpunkt hade detta betydelse, emedan det var de unga och oförståndiga, som icke kunde sköta sig och därför uppförde sig olämpligt och drogo skam över hela yrket. "Vi äro inte hållna för något", var den vanliga klagan, "och ändå äro vi hederliga och anständiga människor".

Går man så från dessa allmänna uttalanden till att granska de speciella förhållanden inom detta yrke, som skulle framkalla de påpekade sedliga vådorna, så brukar först och främst framhållas det faktum, att arbeterskorna till följe av båtarnas läge långt från land eller därför att de lasta på ett flertal platser, bruka under hela lastningstiden få lov att kvarstanna ombord och även tillbringa nätterna där. Liggning om bord tycks även av arbeterskorna själva anses mindre lämpligt. Många ha nämligen för mig just framdragit som ett bevis för att förhållandena förbättrats betydligt under de senaste åren, att detta numera sällan förekommer. På många håll, där liggning ombord förut varit vanligt, ha arbeterskorna nu själva fordrat att dagligen bliva med motorbåt eller ångbåt befordrade till och från arbetsplatsen. Liggning ombord torde dock ännu förekomma ganska ofta i Ådalen och Sundsvallsdistriktet, där båtarna gå från sågverk till sågverk för att erhålla full last och skepparn gärna vill behålla samma stuvargång.

Jag har själv varit ombord på flera skutor, där en del av arbeterskorna övernattade. I regel ha de sig anvisad aktersalongen eller någon större akterkajuta. De ligga på golvet, en kudde och en filt utgöra i regel allt vad sängkläder som finns, och vanligen är utrymmet och luftkuben oerhört liten. Ingen möjlighet ha de heller att taga av och torka sina kläder. Ur hälsosynpunkt torde därför detta sätt att tillbringa natten efter en dryg arbetsdag vara rätt så betänkligt, isynnerhet om man tar i betraktande, att lastningen av en skuta kan taga 12—16 dagar och att samma arbeterska kan bli upptagen av arbete å flera skutor efter varandra.

Själva arbetet torde, såvitt jag kan förstå, ej behöva medföra några större

sedliga vådor. Kvinnorna arbeta i lastrummet och männen i de utanför liggande pråmarna, och i regel drives arbetet mycket intensivt. Givetvis finnes det dock bland både sjömän och den manliga stuvarebefolkningen, särskilt den senare, en hel del synnerligen råa och mindervärdiga individer, med vilka dessa ofta mycket unga och oerfarna stuveriarbeterskor komma i beröring — något som de under andra förhållanden skulle undgått. Blott det faktum, att en flicka stuvare, gör henne mera skyddslös mot dylika råa element, som mot en stuvare anse sig ha vilka rättigheter som helst, och erfarenheten tyckes visa, att de yngre bland dem lätt bli grova och cyniska i tal och uppträdande.

Då jag som ovan framhållits, anser, att § 21 i detta fall bör tillämpas, så är det endast med avseende på de minderåriga. Önskingar ha visserligen på många håll uttalats, att åldersgränsen skulle sättas vid den av Yrkesfarekommittén föreslagna eller 21 år, men å andra sidan har upprepade gånger även framhållits, att de norrländska flickorna i allmänhet äro stora, kraftiga och fullt utvecklade vid 18 års ålder och vanligen gifta sig vid 20—21 år, samt att de i regel ej kunna stanna i hemmen till fyllda 18 år, utan måste ge sig ut i förvärvsarbete — där uppe vanligen att tjäna — innan den tid kommer, då de skulle äga rätt att delta i stuveriarbete. Faran för att de skulle komma ut i detta tillfälliga arbete, innan de varit ute i förvärvsarbete skulle alltså redan vid 18-årsgränsen vara avvärd. Med nämnda åldersgräns skulle de hunnit att se litet mer, och bättre kunna taga vara på sig själva och även mindre lockas av stuveriarbetet. Man har på så många håll försäkrat mig, att redan genom att sätta denna gräns, skulle den väsentligaste delen av stuveriarbetet komma att flyttas över på de äldre och de gifta, och jag anser, att det vore skäl att åtminstone börja med en sådan restriktion och se, huru den verkade. Ett ingrepp i de minderårigas arbetsfrihet är något helt annat och för den allmänna uppfattningen begripligare än ett förbud av mer eller mindre omtvistad nödvändighet, som riktar sig mot enligt lagen vuxna kvinnor.

Om ett eventuellt förbud för minderåriga, stött på lagens § 10, skall ha någon verklig betydelse, borde det emellertid åtföljas av anordningar för att skaffa flickorna en yrkesutbildning, som sätter dem i tillfälle att skaffa sig annat, väl avlönat arbete. Efterfrågan på väl skolad arbetskraft för hemmen är oerhört stor, och yrkesskickliga tjänarinnor äro väl avlönade. Hade flickorna tillfälle att efter skolan genomgå en ordentlig yrkesutbildning på detta område och ej bara som nu i bästa fall några veckors kurs vid ett flyttande skolkök, så skulle tillströmningen till stuveriarbetet bli betydligt

Det kvinnliga stuveriarbetet.

Detta arbetsområde för kvinnor har under många år varit föremål för föreningen Vita Bandets uppmärksamhet. Ett särskilt departement med uppgift att undersöka de kvinnliga stuveriarbetarnas arbets- och levnadsförhållanden har länge existerat. Under åren 1905 och 1906 företogs undersökning bland dessa arbeterskor och med anledning därav har Vita Bandets centralstyrelse gjort flera framställningar, dels om helt förbud mot kvinnors deltagande i lastning av fartyg, dels samma förbud för kvinnor under 21 års ålder.

Motivet för denna begäran var det moraliska och sociala elände detta arbete skulle medföra.

Med anledning härav har yrkesinspektrisen fröken Kerstin Hesselgren under hösten 1913 gjort en ingående undersökning på detta arbetsområde och därvid vidgat densamma till att omfatta vad som innefattas i § 21 i lagen om arbetareskydd, nämligen huruvida arbetet medfört "synnerlig fara för olycksfall eller vara för kvinna synnerligen ansträngande eller hälsofarligt eller kunde för kvinna medföra synnerligen våda i sedligt avseende."

Därvid har framkommit, att någon synnerlig fara för olycksfall ej förelåg, endast ibland någon fingerskada.

Angående hälsofaran, säger yrkesinspektrisen, kommer därvid en del olika synpunkter ifråga, såsom arbetstider, verkets tyngd, arbetslokalens beskaffenhet samt matförhållanden.

Att dessa olika förhållanden ej äro klanderfria faller så att säga av sig självt, men framgår av yrkesinspektrisen berättelse, att det ej är sämre än vid många andra fabriker, i enstaka fall t. o. m. bättre, men arbetet är däremot för tungt för 14—15-åringar, ävensom arbetstiden för lång, vilken i regel är 9—10 timmar.

Angående de sedliga missförhållandena inom detta arbete, som för Vita Bandet särskilt ansågs böra framkalla ett arbetsförbud för kvinnorna, så anför yrkesinspektrisen, att själva arbetet ej torde behöva medföra några större sedliga vådor. Men det finnes faktorer, som kvinnorna komma i beröring med genom detta arbete, och vilka särskilt på de yngre arbeterskorna verka förråande.

"Blott det faktum att en flicka stavar, gör henne mera skyddslös mot dylika råa element (en del råa sjömän och stuveriarbetare), som mot en stverska anser sig ha vilka rättigheter som helst, och erfarenheten tyckes visa, att de yngre bland dem lätt bli grova och cyniska i tal och uppträdande."

Vad som ur undersökningen kunnat framgå sammanfattar yrkesinspektrisen sålunda:

att någon större olycksfara ej förefinnes inom det kvinnliga stuveriarbetet,

att det ej heller anses vara förenat med någon särskild ansträngning eller hälsofara, då det gäller de vuxna kvinnorna, men att det för minderåriga under vissa förhållanden torde böra räknas som för ansträngande och även hälsofarligt, samt

att de sedliga vådor, som obestriddligen förefinns även huvudsakligast böra hänföras till de yngre bland stuveriarbeterskorna och att de torde vara tillfinnandes i sådan grad, att § 21 i lagen om arbetareskydd borde komma till tillämpning.

Och utvecklar vidare att ett förbud bör tillämpas för minderåriga, nämligen för dem som ej äro fyllda 18 år.

Inom socialstyrelsen har denna fråga nu senast varit uppe till behandling, och hänvändelse gjorts till k. m:t om utfärdande av en författning med förbud för "kvinnor under 18 år att användas till lastning, lossning eller stuvning å fartyg av trävaror med undantag av skogsved". Inom det sociala rådet, som även förelagts frågan, voro starka meningar för ett förbud intill 21 år, likaledes inom yrkesfarekommittén, som på sin tid avlämnade ett förslag om förbud till 21 år, att införas i lagen om arbetareskydd, vilket förslag dock ej kom in i lagen.

Dess bättre har dock socialstyrelsen stannat vid minderårighetsgränsen, för vilket vi äro tacksamma, och instämma till fullo i ett av deras P. M., som lyder:

"Styrelsen anser i likhet med yrkesinspektrisen att de faror, varom här är fråga, i betydligt högre grad hota de yngre årsklasserna än dem, som kommit till mera insiktsfull ålder, samt att det är önskvärt, att ej genom lagstiftning mer än nödigt inkräktas på kvinnornas arbetstillfällen."

S. S.

Kvinnorna och det kommunala arbetet.

V.

Vi komma nu till den viktiga punkten om Den kommunala bostadspolitiken, punkt fem i vårt program.

Det heter: Med stöd av en rationell jordpolitik bör kommunen söka att från bostadsmarknaden undantränga den kapitalistiska produktionsmetoden eller motverka dess skadliga följder. I detta syfte bör byggnadsverksamheten i största möjliga utsträckning läggas i kommunens hand eller ställas under dess kontroll."

Ha ni, mina kvinnliga kamrater, någonsin tänkt över vad detta vårt krav innebär?

Vi lida alla under de i huvudstaden så uppdyrkade hyrorna — och vi klaga över dem — utan att göra oss reda för orsaken. Vi tala om "de snikna, snåla, vinsthungriga hyresvärdarna" — och taga sken för verklighet.

Det är i stället den vanvettiga jordpolitiken vi skola anklaga. Ser ni, man har för många tiotal år sedan — medan "den 100-gradiga" härskade oinskränkt försålt "stadsjordar" till vrakpris, köpt upp jordområden för en spottstyver — hållit på dem — och så, när tiden blev, sålt den billigt köpta jorden till höga pris.

På så sätt har själva den grund våra bostäder stå på, blivit urkällan till alla våra dyra bostäder!

Antingen en tomt i inköpspris kostar 50,000 kr. eller 200,000 — så blir tomten ej en kvadratmeter större för det! Men det är skillnad på om jag har att räkna med 50,000 eller 200,000 kr. för själva grunden. De svindlande tomtpriserna, varpå "jobbareligor" blivit mångmillionärer, är det vi ha att vända oss mot. Detta kan blott göras med framgång genom att stat och kommun bli, i stort sett, jordägare! Därför fordra

mindre och risken att 18-åringar i större antal skulle ägna sig åt detta tillfälliga arbete till stor del övervinnas.

Vid Kramfors sågverk har av bolaget nyligen ett sådant försök gjorts med, efter vad jag kan finna, mycket gott resultat. Skolan omfattar alla grenar av hemarbete, och kursen varar ett år. Chefen för Kramfors sågverk sade mig, att han ansåg denna åtgärd mer värd än alla förbud, vilka han för sin del ogillade.

En ny arbetarkvinnotidning i England.

Från och med detta år har en ny arbetarkvinnornas tidning börjat utgivas i London med titel Arbetarkvinnan. Utgivare äro Mary Macarthur och Susan Lawrence, båda kända kvinnonamn inom engelsk arbetarrörelse. Bland medarbetarna är fru Beatrice Webb, som i en artikel skriver: "Kvinnorna föra de mäns sak,

som nu kämpa för sitt land. Om kvinnorna nu finna sig i låga löner och dåliga arbetsförhållanden skola arbetsgivarerna efter kriget vägra sina manliga arbetare deras gamla löner. De skola ännu mer försöka nedtrycka lönerna till utsvettningens nivå."

Denna maning är betecknande för herrar kapitalisters prydligt nationella samvete under krigstider och detta icke blott i England — tillfogar Die Gleichheit.

vi att framförallt kommunen skall taga byggnadsverksamheten i sin hand och göra slut på allt schackrande med byggnadstomterna.

Vidare heter det: "Vid upprättandet av stadsplan och byggnadsordning skola hygieniska, sociala, ekonomiska och estetiska synpunkter vara bestämmande. Parker och planteringar anläggas särskilt i de tätt bebyggda stadsdelarna. För industriella anläggningar upplåtas vissa härför särskilt planerade områden, där kommunen genom anläggning av trafikleder och på annat sätt söker tillgodose industriens behov."

Då stadsplanerna skola upprättas fordra vi, att ej enbart de ekonomiska kraven skola tillgodoses, utan ock hygienens och estetikens. D. v. s. vi fordra att hänsyn tages till sundheten, såsom att gatorna bli breda och att öppna platser anordnas och först och sist att vi få parker och planteringar, som ge stadens instängda innevägnare en nypa luft, och i någon mån håller deras sinnen öppna för naturens härligheter — om man än ej får se den annat än i form av en stadspark.

Om våra stadsbor gjorde klart för sig vilken oerhörd vinst det är för alla de tusenden av arbetets män och kvinnor, som nu, berövade frisk luft i de kvava fabrikena, dock få i våra parker andas in relativt frisk luft och fröjda sina ögon med blommornas och grönskans prakt, så skulle de aldrig surmulna knota över "de dryga omkostnaderna för våra parker".

Må varje proletärmor med sina små slå vakt kring stadens lungor!

Tänk på vår härliga Humlegård, Djurgården, en makalös skatt, Tantolunden och många därtill! Och först och sist Skansen! Och tänk på Slottparken och Trädgårdsföreningen i Göteborg, parkerna i Malmö och Norrköping o. s. v.

Hur rent tröstlöst vore det ej att "bo i stan" utan dessa oaser! Och dock se vi huru vi ständigt måste ligga i fejd med snikenhetens onda makter för att värna dessa våra parker mot än det ena, än det andra attentatet!

Vidare heter det: "Kommunen bör i mån av sina ekonomiska möjligheter även själv bygga för den allmänna bo-

stadsmarknaden. I främsta rummet bör härvid hänsyn tagas till de mindre bemedlades bostadsbehov. Hyrorna böra betäcka kommunernas självkostnader, men bestämmas i övrigt endast av sociala hänsyn. Förvaltningen av kommunernas jord och bostäder bör, såvitt ske kan, underlättas genom samarbete med kooperativa företag."

Vi vilja att kommunerna själva skola taga initiativ, då det gäller att skaffa billiga och sunda bostäder åt de som äro ekonomiskt svagast — då särskilt arbetarna.

Man har ju nu börjat på flera håll därmed, jag erinrar om Göteborg särskilt. Men så "kapitalistiskt förblindade" äro de styrande i stat och kommun att de med all makt söka bekämpa ett sådant krav som billiga, sunda bostäder åt de som bäst behöva dem!

Och lyckas soc.-demokratiska stadsfullmäktige i förening med andra vidsynta män och kvinnor i någon mån göra sina synpunkter gällande — så kan man vara säker på att "jobbare-intressenas" långa polyparmar sträcka ut sig — och inom "stadsfullmäktige" "sättes krokben" eller förryckes hela frågan vid det slutliga avgörandet!

Kvinnorna, som ju ha en alldeles oerhörd fördel av just den socialdemokratiska jord- och bostadspolitiken, borde mera bevaka sina intressen — och deltaga i valen för att främja densamma.

"Bostadsinspektion med vittgående befogenhet inrättas. Å landsbygden och i mindre stadssamhällen handhaves denna av de offentliga hälsovårdsmyndigheterna. I de större städerna inrättas för bostadsinspektionen särskilda bostadsmyndigheter, vilka jämväl sörja för löpande bostadstatistik och handhava obligatorisk bostadsförmedling."

Det ligger i öppen dag huru nödvändig bostadsinspektionen är. Utan denna skulle vi ej ha den ringaste kontroll över den mängd av hälsovådliga bostäder, som ännu finnas — och som, till evinnerlig skam, t. o. m. uthyres av "staden" understundom! Vi fordra att denna inspektion, både i stad och på land,

skärpes och utvidgas. Det endå effektiva sätt att få gensträviga hyresvärdar och hänsynslösa arbetsgivare, som ute vid bruken stundom ha de uslaste bostäderna åt sina arbetare — att taga reson.

Kom ihåg, det är kvinnorna och barnen som lida mest av dessa usla bostadsförhållanden.

Men vi ha även detta krav på bostadsinspektion å vårt partiprogram. Speciellt då att bostadsinspektionen utsträcker till de åt arbetsgivarna fullständigt prisgivna skogsarbetarna.

Ha ni tänkt på, huru tusentals skogsarbetare ha det i timmerkojorna?

Ha ni någonsin varit inne i en timmerkoja? Dessa lungotsårdar och pesthålur i både fysiskt och psykiskt hänseende.

bredvid. I ena hörnet en öppen spis,

Tänk er en "jordkula" — eller ibland ett bräskjul med stallrun efter väggarna britsar i två våningar och ett litet, litet fönster att släppa in dagern genom. Ingen luftväxling, inga som helst hygieniska åtgärder. Och i dessa usla hybblen skola tusentals av våra präktiga pojkar och män, fäder, tillbringa vintern under hårt uppslitande arbete. Intet under att lungsoten är "stadigvarande" hjon i skogskojorna.

Här måste bostadsinspektion till! Våra millionbolag med sina stora arbetaremassor skola tvingas att uppföra baracker, och flytta dessa vartefter som avverkningen flyttas.

Om ni, mina kvinnliga kamrater, ville ta vårt kommunalprogram, läs det och tänka över det med ledning just av dessa så enkla kommentarier skulle jag vara glad.

Hela programpunkten om bostadsfrågan m. m. skulle genomdebatteras på mötena t. ex. så varenda kvinna kände till den. Kata D—m.

Englands skuld till Edith Cavell.

I engelska underhuset har mr Asquith talat om det underbara år i Englands historia, som mera än något annat lärt landet vilka män och kvinnor det äger. Som Edith Cavell, vilken givit den tappreste man föredöme i det högsta mod. "Och i de Förenade konungarikena", tillägger premiärminis-

Största lager av Nyheter

i fina och välgjorda

BARNKLÄDER

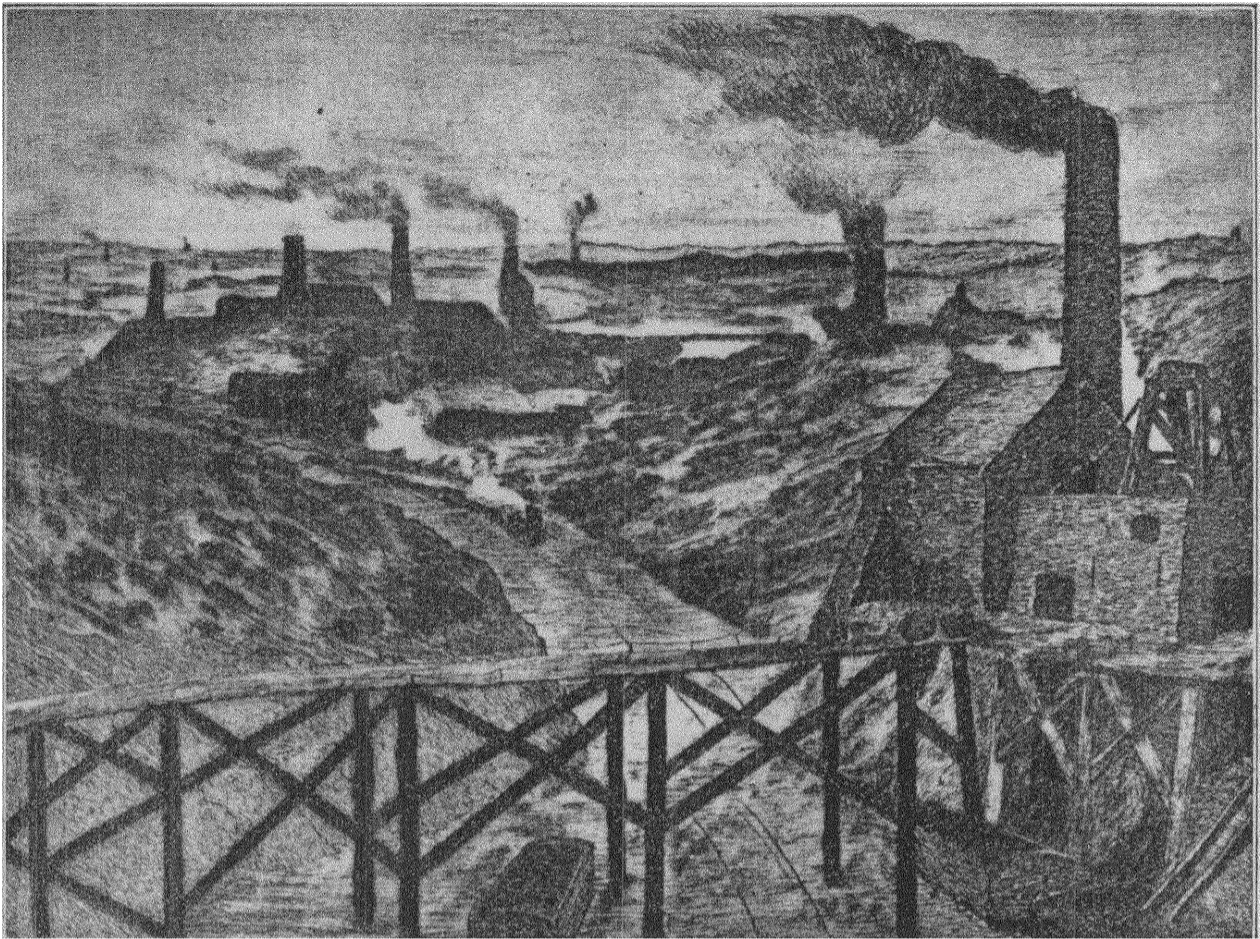
i alla storlekar för Gossar o. Flickor.

BARNEKIPERING

fr. o. m. Huvudbonader, Underkläder o. Skodon.

Prima, reella varor. Billiga, bestämda priser.

PAUL U. BERGSTRÖMS ^A/_B, 74 Drottninggatan 74

Constantin Meunier: MASUGNARNA.

tern, "finnas tusenden sådana kvinnor, som vi för ett år sedan inte visste om".

Mr Bernard Shaw har ett yttrande, som något korrigerar mr Asquiths uppfattning, och ett slutyrkande, som kanske inte är så alldeles välkommet.

Bernard Shaw menar, att efter vad Edith Cavell gjort för England är det naturligt att hon står för Englands män som en hjältinna, men att de ej böra komma med frasfyllda tal om vad hon som kvinna lidit. Hennes kön spelar här ingen roll och ingen engelsk vare sig civil- eller krigslag gör vid domsfällande skillnad på man och kvinna. Inte är det heller värt att tala alltför översvallande ridderligt om henne, ty hade hon kommit levande tillbaka och begärt de politiska rättigheter, som beviljas vilken lågtstående man som helst, och därvid slagit sönder ett bodfönster för att draga uppmärksamhet till sin begäran, skulle hon varit prisgiven åt mobben, förolämpats och utsatts för grov kroppslig misshandel under fullt gillande från män, som nu kanonisera henne. "Vad vi kunna göra", slutar han, "är att som ett erkännande av hennes mod ge det kön hon tillhörde politiska rättigheter. Om detta förslag mötes med död tystnad, så vet jag att Edith Cavells uppoffring förnekas av hennes land."

Det bör vara en smula genant för mr Asquith, att just när han förklarar sig icke förr ha vetat av att det fanns modiga kvinnor i England påminnas om dem, som inte minst genom hans förvållande bragtes till en punkt, där de visade sig fullt redo att offra sina liv för den sak de kämpade för.

Du liv . . .

Ur "KOLVAKTARENS VISOR" av Dan Andersson.

Du liv, vad du ändå är ensamt armt,
mot den dröm vi drömde om dig!
Och dock ha vi älskande ärligt och varmt
sått rosor vid villande stig.

Sått rosor, sått med vår bästa vän,
att vattnas av dalarnas dagg —
men gingo en höstdag den vägen igen
och blödde av nässlör och tagg.

Du liv, vad du ändå är ensamt långt,
när du växer i skuggat ljus!
När knopparna torka och hava det trångt
bland kullar av sollöst grus.

Du sjunger oss sånger att sorg är kort,
låtsar trösta när sol går ner —
men hav dina visors buller bort,
jag orkar ej höra dem mer!

Här somnar en man från sitt eget ve,
här slutar ett djur sin strid —
du liv, det var allt du hade att ge
och detta är dödens frid.

VICTOR GILSOUL: En krök av Brüggekanalen.

Skymning.

Klockan är 5.

Det skymmer redan starkt på. Regnet piskar mot fönsterrutan, jagat av västanvindens våldsamma fart.

Jag har ett ögonblick sjunkit i djupa tankar över livet, detta ännu outrannsakade, djupa, underliga naturförhållande, vilket delvis utforskats, men långt ifrån utretts. Den ena tanken efter den andra dyker fram ur min tankevärld; ingen fullt klar, alla med denna fråga: Livet, vad är dess ursprung, dess mening? — — —

Varför föds människan? För att fylla en uppgift! Vilken? Den förtrycktes eller förtryckarens? Båda abnormal! Ingen rättvis, ingen fullkomlig, ty fullkomlighet finns icke, blir icke något; då skulle allt dö, dö bort i förtvinning; det vore onaturligt, mot naturen, vilkens mål är: alltjämt uppåt, framåt, skenbart död, förvandling, ny gestaltning, nytt mot gammalt. Se där, det synbart skeende av livet, icke dess ursprung, ej dess mål. — — —

Jag har, utan att fullt förstå huru, ryckts ur mitt drömmeri och fått blicken fäst på en nere i gathörnet, utanför mitt fönster, stående liten parvel vid pass 10 år. Det syns på hans dräkt, vilken klass han tillhör i vårt samhälle. Jag gör mig just beredd öppna mitt fönster för att bedja den lille stiga in till mig, men i samma ögonblick knacker det på min rumsdörr. Vid mitt »stig in» öppnas dörren och en av mina vänner — en av dem, som tillhör den klass i samhället, vilken påstår sig vilja folkets väl, men vars handlingar visa det egna jagets — träder in. Sedan vi hälsat på varandra och hon tagit plats i divanen, säger hon:

»Varför sitter du i mörkret?»

»Du vet väl», svarar jag, »att skymning, ja, även mörkret kan vara angenämt.»

»Visserligen», svarar hon, »och för övrigt har du ju ej alldeles mörkt, ty skenet från gaslyktan sprider ju ett matt skimmer av sitt ljus i ditt rum, och dessutom äro dylika stunder välgörande för nervsystemet, i det att de bjuda ögat vila och lämna tankarna i ro mot yttre intryck, vilket är ytterst angenämt.»

»Du har rätt», svarar jag, »ty vid dylika tillfällen blir ens hjärna full av idéer; ja, man blir optimist, pessimist, altruist, egoist, revolutionär, reaktionär, hatfull och kärleksfull, alltefter de problem, vilka genomlöpa ens tankevärld. Över allt synes mig nära nog en skymning eller rättare en dimma ligga välvd, som vi hoppas så småningom skall skingras. Det är dock ett, som synes mig allt mer och mer nå sin klarhet: den sociala förbannelsens system i alla dess former människorna emellan. Det är detta, som erkännes och förnekas, försvaras och bekämpas, förhålligas och förnedras.»

»Vad menar du?» frågar hon.»

»Jag menar dig och mig, oss alla, som kallas människor och påstå oss vara naturens högst utvecklade väsen; våra handlingar mot varandra; de förtryckta och de förtryckande: rättens och orättens försvarare.»

»Ser du», fortsätter jag, »där nere vid lyktan i gathörnet, där regnet och blåsten utan nåd piskar en av oss? Ser du honom, den lille tunnklädde parveln, hur han tränger sig intill husknuten för att få skydd mot naturens krafter?» Denna gestalt giver impulser till hat och kärlek; hat mot det bestående, kärlek till det kommande.»

Det blir nu en stunds tystnad och

det enda som stör oss är den tjutande västanvinden och regnet.

»Henry», säger min vän, »du har blivit så underlig på sista tiden; du, som förr var så glad, har börjat grubbla över saker, vilka alltid varit och alltid komma att förbli som de varit: Mörkret mot ljuset! Orätten mot rätten! Dogmatik mot förnuft och vetande! Förtryck mot frihet! Hör du, Henry, vi kunna blott bli upprörda över det, men att ändra det går ej, ty det ändrar blott former, i övrigt stannar det kvar; ty egoismen behärskar världen och ger anledning till vårt framåtskridande, och den är medfödd, därför komma vi aldrig ur förbannelsen.»

»Egoismen är drivfjädern i utvecklingen, säger du, Vivi, och när den är medfödd anser du, att vi aldrig kunna komma ur eländets förbannelse. Vivi, det är just detta, som skymmer dina varma, mjuka sympatier och nobla persons själ, då du kommer att tänka på och resonera om det sociala eländets tillstånd. Det, att icke kunna få klart grepp om vad som kan och bör göras i detta avseende. Hör du, Vivi, hur tror du det skulle kännas för dig, att likt gossen därute få bedja om bröd och till svar få glåpord? Att känna dig frysa och endast hava ett dragigt golv att lägga dig på med dina genomvåta kläder som madrass och täcke? Eller att se din pappa arbetslös och din moder döds sjuk och utan medel till läkararvode? Tror du det finns brist på det behövliga? Se på din egen ställning: Pengar och lyx! Och ändock icke utfört något reelt arbete! Vivi, se på barnen i gränderna, det är våra bröder och systrar. Men du och din klass avskyr dem. Varför? För fattigdomen! Och ändock — ändock äro vi alla av samma ursprung.»

(Forts. å sid. 10.)

Till våra illustrationer.

Vilhelm Hammershøj, född 1864, död den 2 febr. 1916.

Ingen kolorist har någonsin rört sig med en mera begränsad färgskala än denne drömmande ensling. Han söker i sina motiv blott ro och tystnad. Allt som erinrar om dagens liv och larm är borta, och kvar står blott det tomma rummets kubiska formation med släta vita eller grå väggar, men någon gammal möbel i mahogny och med en solstrimma från fönstret, som sprider sig och upplöses i ett mildt silverfärgat ljus, likt en dämpad musik eller minnenas viskningar långt bortifrån.

Det har sagts om Hammershøj, vid hans nyligen timade död, att han hör till dem, vars konst står inristad i hans samtid.

''Det är icke människan med sina strävanden och sin vilja och makten i sin personlighet som man känner till, det är arbetet som lugnt och tyst vuxit fram under hans flitiga händer — och satt in sin egen bestämda ton i den samtida smaken och fått tiden att lyssna till den och ta intryck av den.''

Hammershøj kan tåla en jämförelse med de bästa av de holländska målarna på 1600-talet, men det drag av världsfrånvärd kontemplation, varav hela hans konst präglas, gör honom till en helt självständig företeelse.

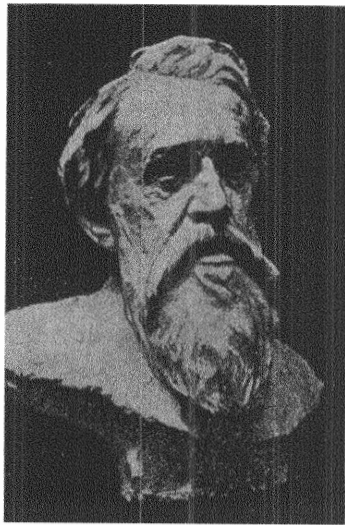
Nationalmuseum har förvärvat interiörerna I D a g l i g s t u e n och E n g u m m a i s i n k a m m a r e. En av dessa köptes på Baltiska utställningen i Malmö 1914 till ett pris av 16,000 kr., men Hammershøj hade ursprungligen sålt den för — 250 kronor! Många har han fått — eller måst — sälja t. o. m. till 100 kr. pr st. Det berättas nu också om en ''mecenat'', en tandläkare Bramsen, som till dessa löjligt låga priser lär ha förvärvat de flesta av konstnärrens arbeten. Att de nu, efter dennes död, göra sin ägare till millionär, är väl odisputabelt.

Constantin Meunier, f. 1831, död 1905.

Denne konstnärns verkliga uppgift ligger på skulpturens område. Många av dessa hans konstns produkter ha ju varit reproducerade i Morgonbris. För skulpturen har han öppnat den stora, folkliga väg, som den tvekade att slå in på, och har ställt den i samband med vår tids seder. Han intar i den samtida skulpturens historia en plats för sig som den store vägbrytaren.

Men han har också varit målare. Det är på det området som han har vunnit sina första framgångar, och de målningar i hans manér, vilka han utfört efter samma idéer, som varit de ledande hos honom som skulptör, ha övat inflytande på den belgiska målarkonstens nya riktning. Hans i hög grad uttrycksfulla och personliga verk, i vilka han förhålliggräv- och fabriksarbetarens mödor, gå ej längre tillbaka än till de sista åren av hans liv, ty det var först vid femtio års ålder som han på allvar fann sin väg.

Född i mycket anspråkslösa förhållanden — hans far var uppborrdskommissarie i Etterbeek, en förstad till Bryssel — framsläpade Constantin Meunier en sjuklig barn-dom, som kanske inverkade på hans livsuppfattning. Han debuterade först som skulp-

Constantin Meunier.

tör, ägnade sig sedan åt målning, för att lättare förtjäna sitt livsuppehälle, så mycket mera som han hade gift sig. Han målade i början romantiska ämnen. Men då hans systerson, Camille Lemonnier, tog honom med sig till gruvorna i Val de St. Lambert, greps han för första gången av det storartade i detta skådespel.

Det land där han levde, Belgien, var ju också arbetets land framför alla andra. Metallådrorna och isynnerhet de stora kollagren i södra delen (vid franska gränsen) bildade de naturliga betingelserna för den industri, som här utvecklats under rent moderna former — på gott och ont — tidigare än i någon annan stat på det europeiska fastlandet. Överallt i Sydbelgien reste sig skorstenarna från väverierna, glasfabriker, smältugnar och kolgruvorna. Men trots det hårda arbetet, fattigdomen och den bristfälliga andliga upplysningen har den belgiska arbetarens sinne icke blivit förslöat och hans mod icke brutet. Trycket ovanifrån har alstrat mottryck nedifrån, har omsatt sig i ett skarpt utpräglat klassmedvetande. I knappast något annat land är arbetareklassen så starkt genomträngd av den socialistiska tankegången som i Belgien.

I denna miljö gavs det rikligt med stoff åt den store, för folket varmt kännande Meunier, men inte förrän som 50-åring skulle dock hans konst nå sin fullhet.

Först 1884 försiggår hans genombrott som skulptör och hans inriktning på folket och arbetet. Han drömmer nu alltjämt endast om att resa ett monument till Arbetets ära och låter alla sina stora verk tjäna denna uppgift. Målningen är från den dagen blott ett bihang till bildhuggarkonsten, en förströelse eller en förberedelse till hans stora verk. Han målar puddlare, hammarsmeder, arbeterskor, som dra malmkärror — allt som hör till det svarta landet.

Alla som varit i Stockholms Folkets hus ha väl inte kunnat undgå att märka den stora bronsavgjutning av det mäktiga konstverket H a m n a r b e t a r e n, som hör till mästarrens mest imponerande arbeten — mästarren också för den högsta demokratiska formen inom konsten.

Victor Gilsoul, f. 1867. En av landskapskonstens bästa realister. Ett av hans mest anmärkningsvärda arbeten är denna i Morgonbris nu reproducerade E n k r ö k a v B r y g g e k a n a l e n, som är så egendomlig med sina rader av höga, samman-slingrade popplar.

Några funderingar i nativitetsfrågan.

Huru mycket allvar ligger i det för landet påstådda behovet av ökad nativitet? måste man fråga, då man ideligen ser det framföras. Och det kan vara intressant att undersöka huru mycket de människor, som ivrigast framföra kravet på större folkökning, själva äro hågade att ikläda sig av bördorna därför.

Utan alltför många undantag framhålles väl önskemålet på mera folk från överklass- och högerhåll. Nu kan ju var och en, som är road därav, göra några jämförelser mellan barnantalet hos de överklassfamiljer de ha tillfälle att studera samt detsamma i några arbetarehem. Säkerligen skulle det vid varje sådan jämförelse komma att se ut som om förhållandet vore omvänt, eller med andra ord, såsom att de fattiga ivrade mest för folkökningen.

Så ha vi här i Stockholm, liksom i andra städer, ett slags människor, som kallas husvärdar. Vilken samhällsklass de skola räknas till behöver väl inte disputeras om. Men om det funnes statistik därpå skulle densamma nog utvisa att den största procenten av dem vore högersinnade. Och att de såväl som andra anhängare av detta parti inte hade något emot en allt högre folkökning blott med det förbehållet för var och en av dem, att de talrika barnskarorna inte få förekomma hos de familjer, som bo i deras hus. Vidare: Hur ställa sig de maktägande och lagstiftande i samhället till denna fråga? De som suttit vid styret i vårt land ha ju ända hitintills tillhört den klass och det parti, som med ord ivrat för högre nativitet. Att deras allvar inte varit så djupt att det förmått dem till några handlingar kan man bland annat se därav, att det inte ännu kommit dem att vidtaga några kraftigare åtgärder till förhindrande av den stora barnadödligheten i fattighemmen. Man tycker ju att omsorgen och tillvaratagandet av det människomaterial som finnes borde både ur humanitär och praktisk synpunkt gå före kravet på mera. Och hur hava inte de maktägande gentemot det fattiga folkets protester genomdrivit och försvarat tullarna, vilket betyder detsamma som att de största skattebördorna läggas på dem, som ha de flesta barnen att försörja.

Man måste också fråga: Varför är högre nativitet påkallad? Ovedersägligt är det ur militäristisk synpunkt, som kravet på folkökningen för det mesta göres. Men är det inte nästan omöjligt att tro, det ett enda föräldrapar skulle vilja föda sina barn i den tanken, att de skulle bliva till krigsmaterial?

En annan kategoris önskemål, som spelar in, är arbetsgivarens. För honom är det till oerhörd ekonomisk fördel, att det finnes långt mera tillgång på arbetskraft än på arbete, ty häruti har han sitt bästa medel att hålla lönerna nere.

Den tävlan om livsuppehållet, som pågår emellan proletärmassan, gör det möjligt för arbetsgivaren att hålla lönen så låg, att den knappast når över svältgränsen. Dessutom behöver han ej hysa bekymmer över att de genom den knappa och dåliga födan, såväl som genom den för långa arbetsdagen i ofta osunda lokaler, snart bliva förbrukade. Ty

så snart någon är utsliten står alltid en ny tillreds, glad att få sälja sin arbetsförmåga, hälsa och frihet till samma billiga pris, som den avgående gjort.

Dessa förhållanden bevisade Ludvig Nordström på ett så slående sätt i sina artiklar "Om behovet av en ny svensk fosterlandskärlek". Att samme författare nu stämt in i överklassens vanliga fosterländska storhetsdrömmar och önskemål på mera folk kan inte tydas på annat sätt, än att hans medlidande med de förtryckta aldrig var djupare känt. Ty inte har han väl kunnat komma till den uppfattningen, att de förhållanden, som han så klart åskådliggjorde i nämnda artiklar, upphört att gälla?

Men kanhända är det inom överklassen som Nordström önskar större folkökning, fast han råkat publicera sin artikel i Social-Demokraten? Då är ju inte mycket att säga, då komma nog inte hans önskemål att uppfyllas.

I folkets tidningar behövde föras propaganda av motsatt innebörd, nämligen uppmaningar till föräldrar att ha ansvarskänsla för sina barn.

Mången gång, då man ser hur i de fattiga hemmen trångboddheten, den bristfälliga vården och den olämpliga födan liksom med förenade krafter söka att fördärva de unga människoplantorna, som födas och uppväxa i dem, känner man en förbittring i sinnet mot dessa föräldrar, som alltjämt sätta nya liv i världen, fastän de knappt märka försörja dem som finnas. Men sätter man sig in i deras föreställningar, tar sig ens harm en annan riktning. Ty många ursäkter finnas för de fattigas bristande ansvarskänsla för sin avkomma. Nästan den enda lärdom som bestått dem har varit religionsundervisning och i den hava de fått lära att gud instiftat äktenskapet och att dettas uppgift varit barnafödandet. De ha rent av fått insupa den uppfattningen, att de skulle förlora sin själs salighet, om de inte födde så många barn som det någonsin är dem möjligt att få. Som påbröd till dessa religiösa åsikter har det ock ideligen framhållits för dem att barnafödandet varit en plikt mot fosterlandet.

Härmed vill jag dock inte påstå, att folk skulle föda barn precis drivna av plikt-känsla, utan endast att talet och skrivandet om det behagliga i det inför guds och fosterlandets ögon sövt ansvarskänslan och borttagit all tanke på att de gjorde illa med att föda så många barn, även om de inte haft annat än smuts, trasor och utsinade modersbröst att bjuda de små vid ankomsten till världen, och även i många fall kommit dem att tro sig vara berömvärda härför.

Många socialister finnas, som vilja förklara uppmaningarna till ansvar i barnalstringen såsom varande onödiga. De tro att det med en bättre samhällsordning skulle kunna beredas livsuppehälle åt ett mycket större antal människor än de nu levande. Sådant resonemang brister dock betänkligt i humanism och ser alltför långt bort från verkligheten. Det är väl ingen som nu med

Meddelanden från Centralstyrelsen.

Int. soc.-dem. kvinnodagen.

Då alla förbindelser med Internationella kvinnliga sekretariatet f. n. äro synnerligen oregelbundna har intet meddelande hittills ingått angående kvinnodagen. Så fort C. S. erhåller under rättelse skall meddelande därom tillställas klubbarna pr post.

Vi kunna vänta underrättelser från Holland, men det är möjligt att internationellt samarbete denna gång ej kan åstadkommas.

Rapportblanketter har i dagarna utsänts till klubbarna. Då det visat sig lämpligare att framflytta tiden för rapporternas insändande, har C. S. beslutat infordra rapporterna inom april månads utgång.

bestämmdhet kan förutsäga, när den ideella socialiststaten skall stå färdig och väl knappast heller om det i densamma skall behövas fler människor än i det nuvarande samhället. Men även ifall en sådan övertygelse hyses, är det väl en grymhet att lugnt åse hur proletärmassorna trampa ned varandra i sin förtvivlade kamp för bröd.

Alltid, säges det, har samma upp- och nedvända förhållande som det närvarande rått med nativiteten, nämligen att de som varit fattigast fött de flesta barnen. Härav har den slutsatsen dragits, att ett folk alltid, så snart det nått en viss höjd av kultur, skulle komma att minska i nativitet. Somliga ha sökt förklara detta fenomen med fysiska skäl, under det andra menat, att inskränkningarna i nativiteten inträtt då föräldrarna ej längre haft någon ekonomisk vinst av att ha många barn, utan att dessa tvärtom dragit stora omkostnader för sin uppfostran. Dessa senare ha antagligen rätt, då det gäller de högst kulturellt stående. För proletariatet har väl de stora barnkul-larna, åtminstone under den senaste tiden, betytt ökad nöd och fattigdom, utan att detta inverkat hämmande på deras barnalstring, beroende på att deras reflexionsförmåga och ansvarskänsla varit försvagade genom en massa religiösa föreställningar.

Den fråga vi nu ha att lösa är, huruvida förverkligandet av socialismens idéer skulle fördröjas, om det inträdde en minskning i de allra fattigaste lagrens nativitet. Motsatsen synes mer sannolik. Det nuvarande förhållandet bör inte kunna tilltala annat än en egoistisk överklass, som däri ser ett tryg-gande av sitt bestånd.

De upplysta och socialistiskt sinnade arbetarna ha förnuftet och ansvarskänslan bjudit att blott föda få eller inga barn. Man kan ej klandra dem därför, att de följt överklassens exempel i detta fall, ty däri har enda möjligheten för dem att höja sig en smula över eländet legat. Men på samma gång ha de mist en stor del av uppfostrandet och danandet av den nya generationens folk till lämpliga medlemmar av idealstaten.

De nya generationerna växa alltjämt till största delen upp i hem, dit socialism och upplysning inte nått, där de ha all utsikt att

Kvinnoorganisationer!

Vi uppmana ännu en gång styrelserna att insända namn och adress på korr.sekr. eller ordf.

Endast ett fåtal ha lämnat meddelande, varför listan ej kunnat införas.

Agitationen.

1915 har omfattat ett 60-tal platser. Fru Ruth Gustafson har besökt 18 platser i Norrland, fru Agnes Söderquist 11 i Värmland och fru Agda Östlund 29 platser i Södra Sverige.

F. n. förberedes agitation i Västra Sverige och Småland, eventuellt även Skåne.

bliva såväl andligt som kroppsligt förkrympta och fördärvade. Det kan inte nog påpekas, att utom den intellektuella ned-sättning, som dessa barn äro utsatta för, även tillkommer den oerhörda faran för allmän kroppslig ohälsa, då de flesta av dem tillbringa de tidigaste åren uti i alla av-seenden olämpliga hem.

Så tar den under prästvalde och konservatism stående skolan hand om dem och inpräntar i deras mottagliga sinnen samma förvrängda uppfattning som den nu levande generationen fått insupa och ur vilken blott de tankekraftigaste mäktat frigöra sig. Sannerligen, detta förhållande kan inte vara till förmån för de socialistiska strävandena. Danandet av de nya samhällsmedlemmarna borde vara ett av de viktigaste förarbetena för det socialistiska samhället.

Skulle någon ändring till det bättre kunna ske härutinnan?

Ja, männe inte en kraftig agitation, som särskilt inriktades på nåendet av det allra fattigaste folket, till väckande av ansvarskänsla i barnalstringen skulle kunna ha så goda följder med sig, att de styrande i samhället skulle se sig tvungna att inom en inte alltför avlägsen framtid allmänt ekonomiskt underlätta all barnuppfostran.

Såsom det nu är, bli ju bördorna för denna hela samhällets angelägenhet både ojämnt och orättvist fördelade, varvid som förut påpekats alla förnuftiga människor dra sig för att påtaga sig större del av dem än de utan för stor olägenhet kunna bära. Men bleve en rättelse gjord i dessa missförhållanden, skulle troligen nativiteten bland de bästa människorna höja sig.

Några andra skäl för de s. k. samhällsbevarande nativitetsivrarna än de nämnda ur militärisk och arbetsgivaresynpunkt finnas väl knappast. Att önska landets folk-mängd ökad enbart för att få ståta med en stor invånarsiffra vore väl alltför meningslöst, ty inte ligger det väl något synnerligt aktningsvärt uti att ett land är tätbefolkat? Inte är det väl mycket orsak för en kines eller en italienare, som söker sitt

upphälla i främmande land, att yvas för att han fötts i ett land, som är så tätbebyggt, att dess folkmängd svämmat över. För övrigt har ju också Sverges folkmängd svämmat över. Under de senaste 25 åren ha ju över ¼ miljon utvandrat.

Det brukar ju ofta framhållas, att Sverige i utlandet redan är ett aktat och välkänt land. Orsakerna härtill måste dock ha varit andra än dess invånareantal, räknat i siffror. Med all sannolikhet har det förr varit dess jämförelsevis goda kulturella ståndpunkt. Skulle inte detta kunna giva alla, som älska att drömma svenska storhetsdrömmar, en ny riktning för dessa? Skulle de inte härigenom lära inse, att det största, bästa och lyckligaste sättet för att vinna ett ärat namn åt fosterlandet vore att framförallt arbeta för att varje invånare skulle nå högsta möjliga utveckling, såväl kroppsligt som intellektuellt, varigenom den svenska nationen skulle bli känd som en föregångare i kulturellt hänseende? Visst måste, för att det målet skulle uppnås, ett stort arbete på mångahanda områden nedläggas. Och visst fordras det en samfällt god vilja därtill. Men det vore ett värdigt mål. Och dess förverkligande, ja, redan den ärliga strävan därtill, skulle inomlands vinna något lika så viktigt som det yttre erkännandet, nämligen alla medborgares kärlek.

Ett litet stycke på väg mot det här nämnda målet äro vi ju redan. Då däremot utsikten att vinna någon betydelse genom stort invånareantal ligger mycket avlägsen för vårt land, då det för närvarande däri har en med de allra lägsta siffrorna.

Även måste det väl vara tvivel underkastat, hurvida det kan vara någon önskvärdhet att få Sverige så tätbebyggt, att hela landet skulle se ut som en villastad. Visserligen finnas ju nu trakter och platser, som med fördel kunna odlas och bebyggas, men det finnes ju även god tillgång på människor, som skulle önska att få bygga sig hem på dem och som skulle verkställa dessa önsningar, så snart det vore dem tillåtet.

Borde vi inte i stället för att vara missbelättna med att den plats på jorden, där vi bo, inte är så tätbebyggd som de flesta andra, vara stolta däröver? Är det inte härligt med de stora skogarna och de fria älvarna? Bidra inte dessa, eller äro de inte rent av orsaken till att Sverige är älskat av turister och omtalat som ett vackert land?

Elin Johanson.

Redovisning

över insänd betalning för Morgonbris av dess fasta kommissionärer.

Januari 1916:

Broby: Edit Norman	7:—
Gällö arb.-kom.	6:—
Falköpings S. D. U. K.	3:—
Brusaholm: N. O. V.	6:—
Stockholm: Bryggeriarb. avd. 15, Viklund	5:20
Köpings arb.-kom.	12:75
Korsnäs Kvinnogille	4:40
Norrahammars Kvinnokl.	5:37
Tidaholm: S. D. U. K.	4:60
Grängesbergs Kvinnokl.	7:—
Lidköpings ,	9:—
Kiruna ,	24:—
Skattkärrs ,	3:65
Mölnadal: N. O. V.	3:60
Lysekils Kvinnokl.	18:50
Uddevalle ,	2:40
Gellivara ,	8:40
Smedjebackens Kvinnokl.	3:60
Morgongåva S. D. U. K.	4:60
Stockholm: Tjänarinneföreningen	5:40
Liljeholmen: N. O. V.	2:10
Ängelholms S. D. U. K.	2:—
Eekilstuna Kvinnokl.	8:—
Smål. Annebergs S. D. U. K.	8:40
Malmö Kvinnokl.	13:05
Nykvarns S. D. U. K.	3:—
Varbergs S. D. U. K.	4:60
Örebro Kvinnokl.	7:95
Falun: Hedström	—:50
Persberg: Lydia Nääs	10:—
Arvidsjauris arb.-kom.	—:80
Karlshamns Kvinnokl.	22:55
Uppsala avd. av De förenade förb. ...	2:35
Bromsten: Sandell	2:—
Ställberg: Messing	—:80
Mölnbo: N. O. V.	3:40
Fors arb.-kom.	—:80
Hörningsholms S. D. U. K.	6:80
Viberga S. D. U. K.	3:—
Furulunds Kvinnokl.	4:80
Myra: N. O. V.	1:30
Borensbergs S. D. U. K.	5:20
Lilla Edet: N. O. V.	4:40
Karlskoga Kvinnokl.	15:60
Karlstads ,	9:—
Slottsbrons ,	2:40
Leasjöfors ,	2:40
Hälsingborgs ,	13:90
Uppsala: Skoarbetareff.	6:60
Stockholms Allm. Kvinnokl. Sångkör...	9:20

Februari:

Göteborgs Kvinnokl.	12:—
Mölnadal: N. O. V.	3:60
Eda glasbruk: Kerstin Hansson	6:40
Kiruna Kvinnokl.	12:—
Stehags S. D. U. K.	9:—
Norrköpings Kvinnokl.	8:—
Landskrona ,	12:60
Viberga S. D. U. K.	2:—
Ystads Koop. Kvinnogille	26:—
Eslöv: E. Björklund	5:—
Hälsingborgs Koop. Kvinnogille	10:40
Nykvarns S. D. U. K.	1:60

Transport 429:97

A.B. PHARMACIAS
SODAMINT
PASTILLER

Välgörande vid
HALSBRÄNNA och **MAGSYRA**
PRIS: per rulle 25 öre, per ask 30 öre
SÄLJAS ÖVERALLT.

	Transport 429:97
Gislaveds S. D. U. K.	2:—
Hörkens arb.-kom.	2:80
Enköpings Koop. Kvinnogille	7:—
Ställberg: H. Messing	—:80
Gällö arb.-kom.	1:60
Nävekarvns S. D. U. K.	3:20
Bjuvs Kvinnokl.	6:40
Fors arb.-kom.	—:80
Hofors Koop. Kvinnogille	4:40
Arvika: Åslund	6:—
Slöinge: N. O. V.	4:—
Skogsbergs S. D. U. K.	1:40
Arvidsjauris arb.-kom.	—:80
Falun: Hedström	—:50
Karlstads Kvinnokl.	6:—
Norberg: Grov- o. Fabr. arb.-fb. avd. 266	9:—
Herseerud: N. O. V.	6:84
Rotebro: N. O. V.	4:40
Bromsten: Sandell	2:—
Eskilstuna Kvinnokl.	9:—
Nynäshamns ,	7:80
Ronneby ,	74:—
Kjävlinge ,	4:20
Grycksbo arb.-kom.	3:—
Furulunds Kvinnokl.	4:40
Leasjöfors ,	2:40
Lidköpings ,	6:—
Uppsala Skoarbetareff.	1:60
Ljusne S. D. U. K.	2:—
Åby Kvinnokl.	1:80

Kronor 611:31

Kvitteras:

Stockholm den 22 febr. 1916.

Morgonbris' Expedition.

De som ännu restera för 1915 torde skyndsammast insända betalning. Resterande införas i aprilnumret.

(Forts. fr. sid. 7.)

Det blir ett ögonblick tyst. Min vän har rest sig, kommer fram till mig vid bordet, där jag sitter, lägger sin arm om min hals, och under det ett par tårar sippra fram ur hennes ögonvrår, yttrar hon med svag, darrande stämma: »Henry, vad är att vara socialist?»

E. Nordin.

Fernqvists Kappaffär

33 Drottninggatan **33**
n. b. och 1 tr. upp

Stort lager av in- och utländska nyheter.

Utför alla slags beställningar av

Damkappor, Dräkter och Kjolar

till billigaste priser.

Riks Liljeh. 16.
Allm. tel. 33 38.

RÅGBRÖD
SIKTBRÖD

1915 års

K R I G S B R Ö D

1/2 kg. 20 öre, 1/4 kg. 38 öre.

LIMPOR & SPISBRÖD.

A.-B. Sannadals Brödfabrik,

Liljeholmen.

Etabl. 1878.

Utdrag ur kvinnoklubbarnas rapporter.

Då det kan vara av största intresse för arbetet inom klubbarna att erfara huru arbetet bedrivs inom kamratororganisationerna meddelas här ett utdrag ur de under fjolåret till C. S. inkomna rapporterna. Rapporterna äro ett intressant studium. Jag tycker mig nästan förnimma hur mången klubbordförande helt bekymrat har tecknat ned resultatet av klubbens arbete och tänker: "Vi ha just ingenting kunnat uträtta". Mången annan är kanske rent av nöjd i medvetandet om att klubben haft tur med sitt arbete.

Men hur det än gått på olika platser, ser man på det samlade resultatet vore man färdig utbrista: Ha vi gjort allt detta! Det finns ju många som anse kvinnornas arbete inom organisationer som en överloppsgärning, men när man summerar alla dessa hundratal av möten, dessa mångskiftande diskussionsfrågor, dessa försök som gjorts att placera arbetarekvinnor i stadsfullmäktige, i kommunala nämnder och styrelser och till sist detta ekonomiska stödjande av arbetarnas egna ekonomiska företag, då får man ett resultat av arbetet, som är värdefullt nog och som arbetarerörelsen sannerligen ej har råd att undvara.

De frågor, som synas ha livligast diskuterats är: "Rösträttsfrågan" ur olika synpunkter. Därefter synes för tillfället vara mest aktuellt: "Kvinnan och fredsarbetet eller kvinnorna och kriget". "Livsmedelsfördyringen", "Sprit och dyrtiden", "Kooperationen", "Skolfrågan" och "Sagostundsverksamheten synas också ha tagit intresset i anspråk. Dessutom har behandlats: "Om anordnande av kommunalkurser", "Om organisation av textilarbeterskor", "Fosterlandskärlek, försvar och kvinnorösträtt", "Böra kvinnorna åtaga sig offentliga uppdrag och kunna hemmen anses bli lidande därav?", "Arbetareungdomen och idrotten", "Hur kunna vi visa vår solidaritet mot medlemmar inom våra organisationer?", "Stävjan det av lösdriveriet bland kvinnorna", "Langning och det florerande ölkörandet", "Kvinnornas deklaration", "Hur böra socialdemokrater fostra sina barn?", "Kvinnorösträtten ur rättvisans och statsnyttans synpunkt", "Hjälppbyråernas arbete", "Angående potatistillsättning i bröd", "Kan det vara nyttigt för barn att lära känna sina föräldrars bekymmer?", "Amaltheamännens frigivning", "Fattigvård", "Arbetarekvinnans kamp för frihet och bröd", "Kristendomsundervisningen i skolan", "Nykterhetsfrågan", "De kyrkliga ceremonierna", "Pensionsnämnderna", "Kvinnornas uppåd", "Insamlingen till Belgien", Böra kvinnorna deltaga i det kom-

munala livet?", Kvindesag og Börnesag", "Fosterbarnsvården", "Hemlivets beroende av samhällets organisation".

Dessutom ha naturligtvis helt lokala frågor behandlats.

Med det största antal kommunalt röstberättigade medlemmar står Stockholm främst med två klubbar; därefter Malmö och så Norrahammar. Än är det mycket arbete kvar i den frågan.

Medlemmar, som erhållit kommunala uppdrag, finna vi som representanter i stadsfullmäktige, skolstyrelser, fattigvårdsstyrelser, pensionsnämnder, hälsovårdsnämnder, barnvårdsnämnder, fosterbarnsnämnder, och skyddshemsstyrelser, fattigvården och arbetsförmedlingen.

En del klubbar ha bildat eller deltaga i studiecirklar och två klubbar ha egna bibliotek.

En hel del klubbar ha andelar i Folkets hus-föreningar, tidnings- och kooperativa företag och äro på åtskilliga platser representerade i nämnda företags styrelser.

Försäljningen av Morgonbris varierar högst betydligt. Det är duktiga klubbar, som säljer 150 ex. och det är duktiga klubbar som säljer — 15 ex. Tänk vad en nolla kan vara betydelsefull! Med ihärdighet skulle vi nog kunna sälja några fler Morgonbris!

Penningar ha dessutom skänkts till tidningsfonder, valfonden, fredsarbetet, till sjuka och behövande kamrater, till Belgien o. s. v. Arbetet är på många håll och för mången ej "blot till lyst", snarare tvärtom bekymmersamt, men så mycket säkrare förer det oss framåt där det tages på fullt allvar.

Det enda vi kunna hoppas och önska är, att alltfler helt förstode och uppskattade kvinnornas arbete i solidaritetens tecken. Förstodo att målet lättare skulle nås om vi alla, både män och kvinnor, droge vårt strå till arbetarerörelsens stora stack.

A. Ö.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Eskilstuna.

Utdrag ur årsberättelsen:

Klubben har under det gångna året hållit 12 ordinarie möten samt 1 extra. Till alla dessa möten ha hållits förberedande styrelsesammanträden.

I januari anordnades tillsammans med andra föreningar ett stort fredsmöte, som blev väl besökt.

En julgransfest med ljusbilder och tal av fru Nonny Grenander har hållits. Den fick stor tillslutning och lämnade god ekonomisk behållning.

I februari var klubben med om att anordna ett stort möte tillsammans med andra föreningar. Tal om "Belgiens folk och kultur" hölls av Anna Lindhagen. Meningen var att väcka intresse och medkänsla för detta olyckliga folk. Listor utlämnades för insamling av pengar till Belgien.

Samma månad hölls samkväm med föreläsning av kandidat Rylander, ämne: "Strindberg".

K. E. Willebrand

BAGERI-, KONDITORI-

OGH

MEJERIAFFÄR

RIKS 114 29.

ALLM. 81 82.

rekommenderas

BIRKAGATAN 12,

KARLBERGSVÄGEN 86,

VÄSTMANNAGATAN 68,

GAMLA BROGATAN 25,

HANTVERKAREGATAN 30,

BERGSGATAN 3,

KUNGHOLMSGATAN 13.

Den 7 april var föredrag anordnat med fru Wærn-Bugge som talare över ämnet "Nya medborgare och en ny internationalism". Detta präktiga föredrag hade förtjänat åhöras av en talrikare publik. Samma månad höll fru Nonny Grenander föreläsning över ämnet "Förstakammarledamöterna och kvinnans politiska rösträtt".

Klubben har under året med intresse, och så långt dess förmåga sträckts, följt med dagsfrågorna och diskuterat dem; nämligen nya äktenskapslagen, livsmedelsfrågan o. d. Även har skolfrågan diskuterats, t. ex. i vilken ålder barnen böra börja sin första skolundervisning och på vad sätt tillvarataga deras intressen efter skoltidens slut för att fostra dem till goda medborgare; likaså har Kooperationen såsom klassfråga diskuterats.

Vidare har genom kommittéer uppvaktats dels Folkets-parksstyrelsen, med begäran om vissa reformer i Folkets park härstädes, dels hälsovårdsnämndens ordf. med anledning av i sedligt hänseende mindre tilltalande förhållanden här i staden.

Klubben har varit inbjuden till kamratmöte i Västerås, där många intressanta frågor diskuterades. Vi ha även tillsammans med kooperativa gillet här anordnat ett kamratmöte, som blev särdeles intressant. Under sommaren har anordnats studie- och arbetsmöten.

Klubben har undertecknat en resolution om rusdrycksförbud under kristiden samt instämt i minimikravet för varaktig fred.

Under året ha sålts 925 exemplar av tidningen Morgonbris och 200 fredsflaggor samt utdelats agitationsskrifter.

Kassan har balanserat på en summa av 249 kronor.

Till sist uppmanar styrelsen medlemmarna att med intresse och energi arbeta på klubbens framgång, vetande, att icke förrän kvinnorna få vara med, då lagar skola stiftas och då lagar skola upphävas, skall man lyssna till deras önskemål och krav.

Styrelsen för 1916 utgöres av: fruarna Ida Adamsson, Ester Bäckman, Hanna Hellberg, Maria Bohm och Theres Ohlsson.

T. O.

Oxelösund.

Oxelösunds kvinnoklubb styrelse får över verksamheten 10 jan. 1915—11 januari 1916 avgiva följande berättelse:

Klubben har under denna tid hållit 10 ord. och 2 extra möten samt haft 3 kvartalsmöten med Nyköpings kvinnoklubb.

I klubben ha under året ingått 10 nya medlemmar, vilket är glädjande konstatera. Vi må hoppas att klubbens verksamhet alltid av medlemmarna uppfattas med förståelse och intresse, så att vi i framtiden må se synliga resultat av vårt arbete.

Om klubbens verksamhet i övrigt må nämnas:

**ALLMANNA
PENSIONSFÖRSÄKRINGS-
BOLAGET**

(FLÅI OCH MED DEN 1 JUNI 1914 I SAMARBETE
MED FÖRSÄKRING ANSTALTEN BRAGE)

meddelar

**Lifförsäkring
af alla slag.**

Lifförsäkringsbestånd:
Cirka 50,000,000 kr.

Fonder:
Cirka 7 milj. kr.

En arbetarhustru

borde icke köpa annan symaskin än

Solidar-Symaskinen,

som är den yppersta i handeln, av största fullkomning och ger största valuta. Vi bjuda fullaste garanti för att de med vårt firmamärke försedda maskinerna äro ett fabrikat, som på teknikens nuvarande ståndpunkt är det högsta som kan uppnås och överträffas icke av något annat fabrikat. Särskilt förmanliga betalningsvillkor.

Symaskinsaffären SOLIDAR,

Vasagatan 52, STOCKHOLM.

**Kvinnan motarbetar
sitt eget bästa**

när hon avråder mannen att teckna försäkring å sitt eget eller bägge makarnas liv. På grund av mindre dödlighet ha kvinnor lägre premier i **DE FÖRENADE**. Premiembefrielse vid sjukdom och olycksfall m. fl. för-måner.

Julgransfest nyårsdagen 1915 med en behållning av 75 kr. Ett gemensamt möte har hållits med verdandilogen härstädes 21 febr. 1915. Diskussion: "På vad sätt kunna kvinnorna påverka männen i och för värnpliktsvägran?" Klubben deltog i distriktets årsfest den 28 mars 1915 i Nyköping, då emellertid distriktet upplöstes, emedan så få klubbar voro anslutna. Klubben har även deltagit i ett gemensamt möte med Eskilstuna kvinnoklubb och Kooperativa kvinnogille söndagen den 19 sept. En "gökotta" har klubben haft i sommar, en utflykt till Emtnäs fattiggård, där de gamla bjödos på kaffe. Det var rörande att se huru glada de gamla blevo för vi kommo. Basar har klubben anordnat på egen hand. Behållningen av denna uppgick till kr. 248.34. Föredrag hölls den 14 nov. av fru Anna Sterky från Stockholm över ämnet "Kvinnorna och nutiden".

Till agitation för Nyköpings kvinnoklubb har klubben skänkt 50 kr.

Detta är redogörelsen för klubbens verksamhet under det gångna året, och vilja vi nu tacka för det förtroende som kommit oss till del under denna tid.

Oxelösund i januari 1916.

Styrelsen.

Arbetareringens Bank Kornhamnstorg 61.
Belånar inteckningar.

Grundad 1883.

Aktiebolaget Nya Banken

Emottager insättningar till högsta gällande ränta.

Kooperativa försäkringsanstalterna bevilja försäkringar

FOLKET

Av k. maj:t sanktionerad 11 dec. 1914.)

Liv-försäkring

SAMARBETE

brand-försäkring

på bästa villkor. Ombud antagas.

Glöm ej

att **MORGONBRIS**
är kvinnornas tidning!

Glöm ej

att prenumerera på
MORGONBRIS
för 1916.

Ystad.

Ystads kvinnoförening har under 1915 hållit 10 ordinarie och 2 extra möten. Föreningen deltog under årets första del i en kurs i samhällslära. Deltog med ombud vid distriktskonferensen i Malmö den 13 maj. Vi deltog i 1:a majdemonstrationen, medverkade vid hantverksfesten i augusti och vid julbasaren. Under sommaren anordnades tvsamskväm i Sandskogen, varjämte årsfest hölls i samband med oktobermötet. 2 medlemmar äro invalda att som ombud deltaga i fastighetsföreningens möten. Ett par smärre bidrag ha lämnats till internationella mötet och till sagostundsverksamheten. Utom föreringsangelägenheter ha vi behandlat skolfrågan, agitations- och nykterhetsfrågorna.

550 ex. har sålts av Morgonbris och 50 st. julflaggor.

Å Ystads kvinnoförenings vägnar:

Sigrid Möller.

Soc.-dem. kvinnornas samorganisations

i Sthlm styrelse sammanträder 1:sta fredagen i månaden kl. 8 e. m. å Bryggeriarb.-förb. exp., Barnhusgatan 14. Ordf. och korresp. fru A. Frösell, Upplandsg. 47, 4 tr. Allm. tel. 286 58. Kassörskan träffas för uppbörd tredje fredagen kl. 7 e. m. första månaden i kvartal å Bryggeriarb.-förb. exp.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.)

avhåller ordinarie möte 1:sta måndagen i varje månad kl. 8 e. m.

Obs! Lokal i P-salen, Folkets Hus.

Styrelsen.

Stockholms södra kvinnoklubb

(soc.-dem.) avhåller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 2 tr. Södra Folkets Hus.

Styrelsen.

Stockholms Tjänarinneförening

avhåller möte 1:sta och 3:dje torsdagen i varje månad kl. 8,30 e. m. (utom juni, juli och aug.) i Folkets Hus G-sal.

Styrelsen.

Kiruna soc.-dem. kvinnoklubb

avhåller ordinarie möten 1:sta och 3:dje måndagen i varje månad i Folkets Hus' lilla sal kl. 8,30 e. m.

Styrelsen.

Gellivare soc.-dem. kvinnoklubb

avhåller ordinarie möte 1:sta och 3:dje måndagen varje månad kl. 4,30 e. m. Lokal: Nya Folkets Hus.

Styrelsen.

Malmbergets soc.-dem. kvinno-

klubb avhåller ordinarie möte andra och sista måndagen i varje månad.

Nya medlemmar hälsas välkomna.

Styrelsen.

Läs enquêten om

**Krigets inflytande på kvinnornas
rösträttsfråga**

i

Rösträtt för Kvinnor 1916.

Uttalanden ha redan influtit av: **Sven Brisman, Lotten Dahlgren, Erik Hedén, Ellen Key, G. H. von Koch, Ivar Lagerwall, Mia Leche, Anna Sterky, Marika Stjernstedt, Gustava Svanström, Mary von Sydow.**

Pris för år kr. 1:35.

All prenumeration sker genom posten.